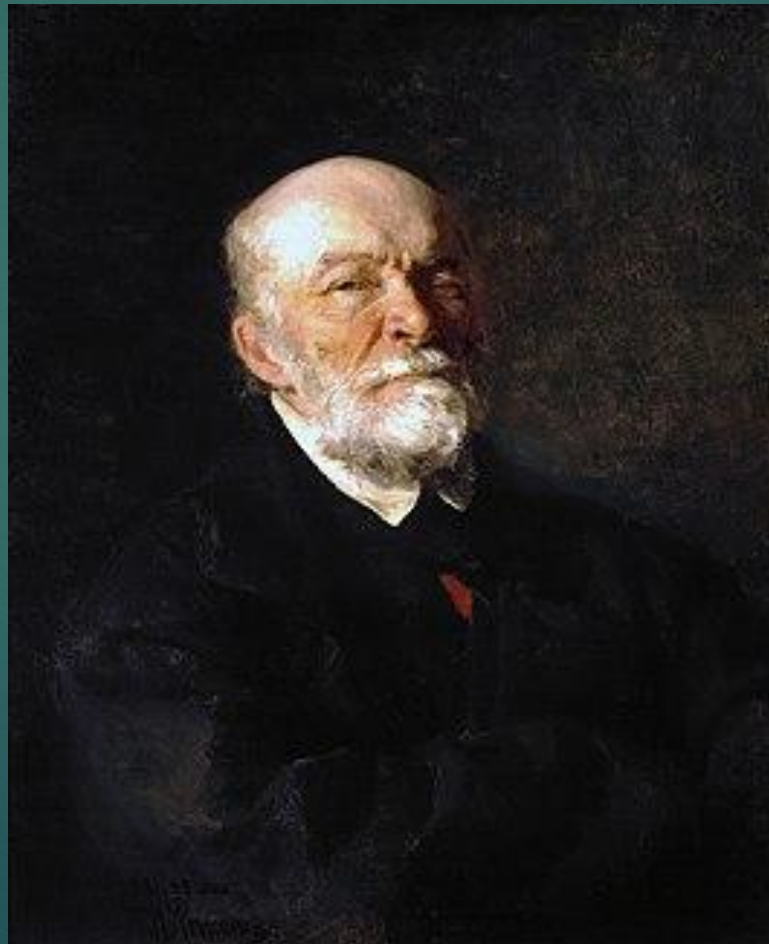

Пирогов Микола Іванович

-
- ▶ **Пирого́в Мико́ла Іва́нович** — видатний хірург, анатом і педагог. Створив перший атлас топографічної анатомії людини, засновник військово-польової хірургії, започаткував використання анестезії при оперативних втручаннях. Член-кореспондент Петербурзької академії наук, професор, доктор медицини.

- ▶ Народився у Москві в сім'ї військового чиновника, був тринадцятою дитиною у сім'ї. Початкову освіту здобув удома. З 1822 до 1824 року навчався в приватному пансіоні.
- ▶ 14-річним юнаком вступив на медичний факультет Московського університету. Отримавши диплом, ще декілька років вчився за кордоном.
- ▶ Навчався Микола Пирогов у Дерптському університеті (зараз університет міста Тарту (Естонія)). На той час цей університет вважався найкращим у Росії. Тут, у хірургічній клініці, Пирогов пропрацював 5 років, блискуче захистив докторську дисертацію, йому присудили науковий ступінь доктора медицини. У віці 26 років Миколу Пирогова обрали професором Дерптського (Тартуського) університету. Під час докторантури він брав участь у ліквідації епідемії холери, побачив багато смертей від неї, на основі цього зробив багато замальовок посмертних змін в м'язах померлих від холери, які згодом згрупував у відповідному атласі.

- ▶ Через кілька років Миколу Пирогова запросили до Петербурга, де він очолив кафедру хірургії в Медико-хірургічній Академії. Одночасно Пирогов керував організованою ним клінікою госпітальної хірургії. Оскільки в обов'язки Пирогова входило навчання військових хірургів, він зайнявся вивченням поширених у ті часи хірургічних методів. Багато з них він докорінно переробив. Крім того, Пирогов розробив низку цілком нових прийомів, завдяки чому йому вдавалося частіше, ніж іншим хірургам, уникати ампутації кінцівок. Один із таких прийомів й досі називають «операцією Пирогова».
- ▶ У пошуках дієвого методу навчання вирішив застосувати анатомічні дослідження на заморожених трупах. Сам Пирогов це називав «льодяною анатомією». Так народилася нова медична дисципліна — топографічна анатомія. Через кілька років такого вивчення анатомії Пирогов видав перший анатомічний атлас під назвою «Топографічна анатомія, ілюстрована розтинами, проведеними через заморожене тіло людини в трьох напрямках», який став незамінним посібником для лікарів-хірургів. З цього часу хірурги дістали можливість оперувати, завдаючи мінімальних травм хворому. Цей атлас і запропонована Пироговим методика стали основою всього подальшого розвитку оперативної хірургії.

- ▶ Найважливішою заслугою Пирогова є запровадження цілком нового методу догляду за пораненими. Він полягав у тому, що поранених ретельно відбирали вже на першому перев'язувальному пункті і залежно від тяжкості поранень одні з них підлягали негайній операції в польових умовах, а інших, з легшими пораненнями, евакуювали вглиб країни для лікування в стаціонарних військових шпиталях. Тобто Микола Пирогов запропонував тактику медичного сортування, яку продовжують застосовувати у випадку великих боїв і сьогодні. Пирогова справедливо вважають засновником спеціального напрямку в хірургії, відомого як [військова хірургія](#).

- ▶ Де б не був Микола Пирогов, він проводив безплатну хірургічну діяльність, при цьому усі мали стояти в одній черзі. Відомим є факт, що якимось на прийом до Пирогова приїхав калузький губернатор з дружиною Олександрою Смирновою-Россет, однак лікар порадив їм стати в загальну чергу. Красуня-губернаторша спочатку лаялася, потім розвернулася й поїхала, щоб ... повернутися й стати в чергу.^[2]
- ▶ Наступні три роки (з 1859 р.) вчений опікувався Київським навчальним округом. Він видав правила, які регламентували провини учнів, правила виключення учнів з навчальних закладів. І у Києві, де майже всі учні скуштували різок, сталося нечуване: за свідомством професора Бунге, з 1859 до 1861 року тільки одного учня було покарано. І 1 жовтня 1859 року в Києві за допомогою Миколи Івановича було відкрито першу в царській Росії недільну школу для дорослих.

- ▶ У розквіті творчих сил Пирогов усамітнився в своєму невеликому маєтку «Вишня» .

- ▶ Він ненадовго виїжджав з маєтку тільки за кордон, а також на запрошення Петербурзького університету для читання лекцій (на цей час Пирогов вже був членом кількох іноземних академій). Відносно надовго Пирогов лише двічі покидав маєток: перший раз у 1870 році під час французько-пруської війни, будучи запрошеним на фронт від імені Міжнародного Червоного Хреста; і другий раз у 1877–1878 рр. — вже в досить літньому віці — кілька місяців працював на фронті під час російсько-турецької війни.

- ▶ 23 листопада 1881 р., коли вже стемніло, попросив винести себе на веранду, дивився на улюблену свою липову алею й чомусь уголос почав читати Пушкіна: "Дар напрасный, дар случайный. Жизнь, зачем ты мне дана?" Посміхнувся і сказав останні слова: "Нет! Жизнь, ты с целью мне дана!" Була 20 година 25 хвилин. У тяжких муках відійшов Микола Пирогов; початок агонії співпав із сонячним затемненням, яке закінчилося відразу після його смерті.

- ▶ Основне значення діяльності Пирогова полягає в тому, що своєю самовідданою і здебільшого безкорисливою працею він перетворив хірургію на науку, озброївши лікарів науково обґрунтованою методикою оперативного втручання. На його честь був побудований дивовижний храм, що став мавзолеєм великому вченому.

-
- ▶ Та не тільки храм і мавзолей стали пам'ятником чоловікові. Вдова Пирогова переїхала до Києва і на Вознесенському спуску, відкрила хірургічну лікарню. Власним коштом Олександра Антонівна утримувала при клініках університету притулок для одужуючих; організувала й фінансувала притулок для дітей-арештантів.